

VARSÁNYI PÉTER ISTVÁN

A literatura nagy tanára

RENDHAGYÓ EMLÉKEZÉS LÁNG ISTVÁNRA

1. Mindazok ellenére, hogy óraadóként már az 1967–68-as tanévben tanítottam a Bethlen Gábor Gimnáziumban, közelebbi ismeretségbe *Láng István* tanár úrral csak 1968-ban sikerült kerülnöm. A gimnáziumi tanári státusz elnyerésekor a nálam negyedszázaddal idősebb, jóval tapasztaltabb kollégára kellő távolságtartással, „kötelező” tisztelettel tekintettem. 1968 novemberében azonban, egy kellemes zentai szakmai kirándulás során, egy-azon szállodai szobába kerültünk. Már túl voltunk a zentai kollégák meleg üdvözlésén, a bőséges sligovica-kínálaton, belaktunk cseppal, megöntöztük azt bőségesen pivóval; a hotelszobában volt vagy negyven fok Celsius, de nekem végig kellett hallgatnom – előzetes kontrollként – Láng tanár úr másnapra szánt előadását: „Hogyan alakítom tanulóim fogalmazási készségét a gimnázium I. osztályában?”. (Azóta vagyok tisztában azzal, hogy mikor és miképp nyílik a Népkertben a galagonya „ruhája” stb.) „Az igaz barátságot nem fazékban főzik” – tartja a régi közmondás, hanem szaunaszerű, túlfűtött szállodaszobában.

Akkor még szombaton is tanítottunk. Megtartva az utolsó óráinkat, elköltve a menzai ebédünket, elindulhattunk hazafelé, neki a hétvégének. E szombatok egyikén én kísértem el őt a Madách utcáig, a másikon ő engem a Hóvirág utcáig. Mindenütt mintegy fél óra hosszat álldogálva beszéltük meg mindazt, amire a hét hat napján nem jutott elég idő. Úgy érzem, mindkettőnknek sokat jelentettek ezek az együttes bandukolások, eszmecserék. Ő emígy emlékezett vissza 1979. október 5-én: „Ha sokáig hallgattam is, ezúttal igyekeztem elmondani annyit, amennyi a Hóvirág utca felé vezető úton a társalgást kiadta volna”.

Szombathelyre kerülve (1979 augusztusa) az alkalmankénti látogatások, találkozások mellett a kölcsönös levélváltás kínálkozott lehetőségként gondolataink, élményeink kicserélésére. A többség „Pista bácsi”-jából számomra Stefi lett, s jómagam is elkönyvelhettem – a megszólítás mikéntjeként – a 18. század közismert váltópénzének nevét: „Peták”. Lánya akkor Budán, a Rózsadombon lakott, emlékezetem szerint a Garas utcában. „Ott csupa katonai rendfokozat és pénznem szerepel az utcanevek között” – írta 1979. november 12-én. Ha ott van Tábornok utca – kérde évődve –, „akkor miért nincs Peták utca is?”. A valutanevekkel, pénznevekkel való játszadozás adta a tollára azt a mondatot, amely ma is büszkeséggel tölt el, melengetve szívem táját. 1979 júliusában, nyaralásuk alkalmával Zamárdiban tudta meg, hogy elköltöziünk Hódmezővásárhelyről. „Vásárhely értékei egy Petákkal szegényebbek lesznek – vezeti be gondolatmenetét –. Mint történész, Te jobban tudod, hogy mivel gyarapodik majd Szombathely tudományos élete, de még ha lázsiás tallérral is, az sem ér fel a Peták baráti csengésével” (levele 1979. július 26-án).

A kérdés akkor elhangzott, amire viszont most, huszonhat év távolából sem tudok – kedves Stefi bátyám – elfogadható választ adni...

2. 1913. február 19-én született az Abaúj megyei Novajidrányban, a község református lelkészének családjában. Valamiképp úgy volt a szülőhelyével, ahogy az ember élete nagy szerelmével: „meglátni és megszeretni egy pillanat műve csupán” (1983. december 9.). „A Miskolc–Hidasnémeti vonalon kell utaznia (a halandónak) ahhoz, hogy a világ egyik legszebb táját megismerhesse. Ott láthat mindent, amit csak akar: van síkság, búzaföldek, van Hernád. Aztán van ott még domb, erdő, a Hernád másik oldalán hegyek – és hogy teljes legyen a kép, várromok is: Boldogkő vára és Regécke” (1982. szeptember 28.). A szoros értelemben vett szülőföld (pátria) tisztelete, szeretete mindmégannyi társalgásunk tárgya, színező érzése volt, lett légyen szó az abaújiságról vagy éppen a soproniságról (a kettő általában oppozicionális viszonyként feszült egymásnak). Ez a „szerelem” utolsó levelében is felsajdul: „Boldogkő vára minden reggel a szemem előtt volt, mikor még Abaújban laktam” (1984. október 27.). Csupán megjegyzésként: szülőföldjét, a „világ legszebb táját” látni nekem sem ártana – írta még 1982-ben. Már nem tudtam jelenteni neki, hogy 1988 novemberében fejet hajthattam – az ő emlékét tisztelve – az egykori szülőház, a református parókia előtt.

Láng István ő császári és apostoli királyi felség, I. Ferenc József alattvalójának született. Még kell azonban mondani – különösen manapság, bizonyos Habsburg-reneszánsz évadján –, hogy a spanyol-osztrák uralkodóház ügye nem volt központi kérdés számára. Ez valószínű abból a szemléletről fakadhatott, amit református egyházától kapott; s amit a szülői házban, a kálvinista iskolákban az elemitől az egyetemi abszolutóriumig oltottak bele. A reformáció szellemisége, a protestantizmus benne élő, szilárd meggyőződés volt. S ez távol állt minden aulikusságtól. „Ezúton is ki kell, hogy jelentsem – írta 1981-ben –: az eltelt legutóbbi ötszáz év történelmében a leglényegesebb esemény mégiscsak Luther Márton 95 tétele volt. Az, hogy vállalta érettségünk a vitát, a szellemi küzdelmet”. Szerinte ez minden látványos eseménynél inkább határozta meg az egész újkori történelmet. (Kiváltképp Közép- és Észak-Európában – tehetnénk hozzá.) Úgy látta és így is ítélte meg, hogy a „gondolat ilyen felszabadítása” nélkül nem került volna sor a felfedezésekre (Kolumbusz negyedszázaddal Wittenberga előtt járta meg az Újvilágba vezető utat!), a technikai forradalomra, s mindarra, ami csak ezekből következett (1981. december 15.). Már nem tudom, akkor tisztáztuk-e egymással azt, hogy a felsorolt történelmi események közül melyik lett volna az ok, s melyik az okozat. Ma viszont már idejét múlt és hiábavaló is volna minden ilyen igyekezet. De maradjunk – némi kitéréssel – a kálvinista hitnél, az egyházpolitikai kérdéseknél!

„Együtt végeztünk a Debreceni Református Tanárképző Intézetben – írta Sipka Sándorra emlékezve, annak halálakor – (ezt az intézményt az Eötvös Kollégium mintájára létesítette a református egyház), a debreceni kollégium taníttatott ki mind a kettőnket”. Egy református lelkész fiát, egy földműves hadiáróját. „Nem lehetünk hozzá hálátlanok” (1980. január 16.). 1948-ban, a felekezeti iskolák államosításakor Sipka Sándor sürgősnek érezte – teljes joggal –, hogy e közösnek érzett hálának hangot adjon. Azon a tanári gyűlésen, amelyen sor került az iskolafenntartót megváltoztató 1948:XXXIII. törvény-cikk ismertetésére, Sipka Sándor emlékeztetett a református egyház pozitív szerepére,

melyet a közoktatás, azon belül a tehetséges, de szegényebb sorsú gyermekek felkarolása terén végzett. (Talán indokolt lett volna 1994-ben, hasonló korrektséggel emlékezni meg az állami fenntartás fénykoráról, Grezsa Ferenc igazgatósága idejéről. Sapienti sat.)

3. Nemcsak a szorosan vett szakmájában (irodalom, nyelvtan, antik kultúra) volt tájékozott, de érdekelték a közoktatás kérdései, műhelyitkai is. Hosszú pedagógus pályafutása során volt igazgató, szakfelügyelő, a középiskolák megyei általános felügyelője, azonban mindenekelőtt „nagy hatású, igazi *tanár*, akinek a számára a tanítás nem csupán foglalkozás, hanem közösséget szolgáló hivatás és alkotó szenvedély egyszerre” (1985). Tapasztalatai gazdag tárházában, tájékozottságában bízva szemlélte és bírálta közoktatásunk szereplőit, intézkedéseit. Mindmegannyi ingyenélőt – ahogy 1982-ben írta – mármint akik a magyar pedagógiát „szolgálják”. „Időnként kitalálnak valami marhaságot, hogy azt higgyék róluk, mennyire hasznosak és nélkülözhetetlenek”. Kritikájának rendszeres és visszatérő tárgyai az irodalomtankönyvek voltak. Mindig csak az előző, a lecserélt tankönyvekről tudott elismerő szavakat mondani (amelyeket érvényességük idején ugyanúgy becsmérelt). Nemcsak az átpolitizáló szemlélettel volt gondja, hanem a feldolgozásra kiszemelt irodalmi példákkal, tananyaggal is. Ő nem Babellel, Majakovszkijjal (horribile dictu: Thomas Mann „üdvözlésével”) képzelte el a valóság és költészet viszonyának megértését (mármint azt, hogy „kell az embernek az életét meghosszabbító, a valóság fogytékosságát, hiányait kipótló költészet-játék”) a legifjabb gimnazistákkal, hanem Garay János, Katona József, esetleg „kedvencével”, Madách Imre költészetével. Hogy ezekkel nem lehetne – direkt módon – szolgálni az éppen aktuális (netán napi) politikát? Ezt elképzelhetőnek tartotta, ugyanis vannak „afféle primitív lények” – magát közéjük sorolta –, akik azt hangoztatják, hogy „a szajkózott szólamok sohasem válhatnak az ember személyiségének alakítóivá”; s még azt is meg merik kockáztatni, hogy „valami ellen harcolni pusztán az elutasítás, a megtagadás eszközeivel céltalan és értelmetlen”. Mi több: „még arra is vetemednek, hogy okosabb lenne a humanizmus szellemét oltani a fogékony ifjú lelkekbe” (1979. október 5.).

Két politikai kategóriával sehogy sem tudott megbékélni, ami ugyanis az irodalomtanítás berkeiben is jelentkezett a szovjet típusú diktatúra idején: az *osztályharc*cal (annak mind éleződő, mind enyhülő formájával egyaránt) és az *internacionalizmus* korabeli értelmezésével. Szerinte az „osztályharcot” (marxi-lenini felfogásban a társadalmi osztályok közötti érdekellentétekből szükségszerűen fakadó küzdelem) azért találták ki, hogy akiknek sem szakképzettségük, sem műveltségük, sem tehetségük nincs, azok „mégiscsak jelesei lehessenek a jövő építésének anélkül, hogy különösebben megszakadnának a munkában” (1980. december 17.). Az internacionalizmust – némileg sarkítva – úgy értelmezte, amilyenek abban a korban tűnt: népeket, nemzeti hovatartozástól függetlenül egyéneket és csoportokat közös cselekvésre indító elvként. A fogalom leglényege – meglátása szerint – a nemzeti hovatartozás háttérbe szorítása, leértékelése az éppen aktuális közösség (itt: proletariátus) ellenében. Nem tudott az internacionalizmus és a „magyarság-ghalázás” közé egyenlőségjelet tenni, következésképp szerinte olyan tanárookra volna szükség, kiknek felfogásában az „internacionalizmus egyetlen lehetséges alapja az egyes népek igazságának a tiszteletben tartása” (1980. május 1.). A rendszerváltozás után jelent meg róla az a jól hangzó megállapítás, miszerint az 1950-es évek elején azért végezte volna el a mate-

matika szakot, hogy „menekvést biztosítson magának” az egyre inkább „átpolitizált, sematikus” irodalomtanítástól” (2002). A matematika szakot, amolyan szellemi tornaként, valóban elvégezte, államvizsgát azonban nem tett. Következésképp nem is tanította a mennyiségtan tudományát. Az irodalmat viszont – legjobb tudása szerint megtisztítva annak aktuálpolitikai tartalmától, sematizmusától – oktatta középiskolásoknak, szakfelügyelőként hasonlóra inspirálta tanártársait. Amíg tehetette.

Ha már az irodalomtanár Láng Istvánról van szó, nem mehetünk el szó nélkül olvasási metódusa, szokása mellett. Azt valahányan tudtuk – már akiket érdekelt személye és életvitele –, hogy nem tartozott a gyorsan olvasó, amolyan könyvfaló emberek közé. Az ő esetében egy-egy irodalmi alkotás vagy szakmai munka elolvasása legkevesebb fél esztendő igényelt. Egyik levelében fény derül mindennek nyitjára. 1979-ben jelent meg Grezsa Ferenc Németh László-triászának első kötete („Németh László vásárhelyi korszaka”). „Feri könyvét elkezdtem olvasni – írta 1979. november 12-én. De hát mindig meg kell állni olvasás közben, és levenni a polcra egy-egy Németh László kötetet. Így aztán körülbelül ez a menet: egy Grezsa-fejezet, egy Németh László-dráma”. Hatvan éven jócskán túl – írja – már ráér ilyen tempóra az ember (mintha korábban nem így olvasott volna!). Nem egy helyütt érezte úgy, hogy olvasás közben a monográfiászerző megállapítása, összegező értékelése a „legmagasabb fokú szellemi gyönyörűséget okozza”. Csak sajnálhatjuk, hogy Grezsa Németh-tanulmányainak további kötetait (1985, 1990) már nem érthette meg. A szóban forgó mű méltatásának sajátságos Láng István-i megjelenítése: „Grezsa Feri könyvének a megbecsülését pedig mi sem igazolja jobban, hogy már diák-puska is lett belőle. Nem is árt nekik, ha megismerkednek alaposan az Égető Eszterről szóló elemzésekkel. Ferritől lehet tanulni!” (1980. május 1.). Grezsa Ferenc igazgató úr – milyen érdekes – hasonlóképp vélekedett Láng Istvánról.

4. Néhány esztendei tanárkodást (Curgó, Kisújszállás, Hódmezővásárhely) megszakítva, igényt formáltak az ő szolgálatára is a haza „védelmében”. Feltűnő módon a frontszolgálat hónapjairól soha nem beszélt, nem úgy arról a három évről, amit hadifogságban töltött.

Ismeretes, hogy a szovjet hatalom vezetői szemszögéből minden nemzeti, társadalmi probléma megoldása csak vagon-kérdés. Egy ilyen tehervonat Láng Istvánt a Baltikumra, pontosabban Észtorországba (elnézést: az Észtor Szovjet Szocialista Köztársaságba) vitte. Ellenkező irányból, Szibériába tartva hasonló transzportok közlekedtek, észt férfiakkal zsúfoltan. Itt és így találkozott először a lenini nemzetiségi politika sztálini realizálódásával. Kevésbé ismeretes, hogy a hazai koalíciós választási küzdelmek hullámai a foglytáborokat is elérte. Az 1945. vagy az 1947. évi választásokról lehetett szó, a hadifoglyok között a Magyar Kommunista Párt agitátorai jelentek meg, hogy voksokat gyűjtsenek itthoni párttársaik győzelemre segítéséhez. Ők azonban azoknak tekintették magukat, amik valójában voltak: foglyoknak, s mint ilyenek, nem rendelkeznek szabad akaratukkal. Mire hazajöhetett, már végbement a politikai fordulat: megszűntek a pártok, kezdődtek az egysíkú népfrent-szavazások. Úgy halok meg – mondta nem egy alkalommal –, hogy nem volt módom igazi, demokratikus választáson, szavazáson részt vennem. Úgy halt meg.

A fogságban töltendő napokat és éveket – a maguk módján – azért igyekeztek elviselhetővé tenni. Mi sem természetesebb Láng István és a magafajta társai esetében: irodalommal. Tálasi István akadémikus, jeles etnográfus volt 1979-ben a Bethlen gimnázium

vendége. Kiváló alkalom nyílt a felejthetetlen, szépnek éppen nem mondható emlékek fel-elevenítésére. Ahogy a találkozásról szóló beszámolójában írta: „elbeszélgettünk Pistával, akivel együtt ettük a fogság keserű kenyerét, akivel együtt néhány műkedvelő előadásra is vállalkoztunk. Aztán csináltunk egy betlehemes játékot is, erre az én emlékeim szolgáltatták az alapot” (1979. október 5.). 1980-ban, egy harmincöt éves osztálytalálkozón sejlik fel benne a régi emlék: ezek a fiúk akkor érettségiztek, „amikor én fogolykodtam, de a fiúkat az utolsó előtti évben még tanítottam volt. (Volt bizony, mégpedig nagyon régen volt.)” – írta 1980. május 1-jén. Életének ez a nehéz korszaka (lesz még hasonlóban része) igazi pacifistává tette: „Én már katonáskodtam éppen eleget, nem is tudom, hogy hány családra valót. Nem is neveltem a gyerekeimet militarista szellemben”. Szinte babitsi ihlettel fakadt fel őszinte hitvallása: „Én az abszolút béke híve vagyok, elítélem a háborút követő megtorlásokat is” (1983. június 30.).

„Szóval a wilsoni elvek szerint kötetném meg újra a trianoni békét – írta 1984 júniusában az egykori nagyhatalmi diktátumról –. Nem szakítanám el azokat, akiket az etnográfiai szálak egybefűznek”. Meglátása szerint ebben az esetben senki nem léphetne fel a siker reményében, hogy induljunk harcba „egész Magyarországért”. A wilsoni 14 pontnak (1918) valóban volt olyan kitétele, miszerint Románia, Szerbia határait tanácskozások útján kell(ene) meghatározni, figyelembe véve az „állami és nemzetiségi hovatartozás történelmileg kialakult” vonalait. Csakhogy a Párizs környéki békéket (benne Trianont) a wilsoni liberális elvek helyett a győztes európai nagyhatalmak és a hozzájuk legközelebb álló utódállamok érdekei motiválták. A politikai valóság ilyen részleteivel Láng tanár úr nem mindig foglalkozott.

5. 1982-ben Petőfi szobrot avattak Hódmezővásárhelyen. Láng István jó szokásának megfelelően – mármint ott lenni minden érdemes kulturális rendezvényen – nem mulasztotta el ezt az alkalmat sem. Rövidesen jött is a beszámolót tartalmazó levél.

Hogy kellően hivatalosak legyünk: kifogás tárgyává tette (az ő szavaival: „némi észrevételre adott okot”), hogy az ünnepségen nem hangzott el a Szózat, és senkinek sem jutott eszébe a Nemzeti dal elmondása az újonnan felavatott szobornál. „Volt, aki megkérdőjelezte – szól a szarkasztikus megjegyzése –, hogy miért az Internacionálé zárta le a szobor felavató ünnepségét. Még olyan is akadt, aki a Himnusz levett kalappal hallgatta végig, de az Inter közben elfelejtette levenni a fejfedőjét”.

Erről az esetről (jelenségről) jut eszembe az, ami az 1970-es évek derekán történt az egyik történelemórán. Október 6-a volt, s a Csongrád Megyei Hírlap „véletlenül” elfelejtkezett megemlékezni az aradi tizenhármakról. A tanulók közt akadt, aki ezt szóvá tette, megjegyezve: november 7-ről biztosan nem fognak megfelelkezni. Az intézet politikai élharcosa (közönségesen csak párttitkárnőnek nevezték) a következő szentenciával tért napirendre a kérdés felett: „Én már annyira internacionalista vagyok, hogy az ilyen fel sem tűnik”. A szobornál történtek tanúsága szerint felfogásával akkor nem lehetett egyedül a „paraszt-Provence”-ban (Ady Endre).

Szobor ügyben nem volt mindig szerencséje Láng tanár úrnak. Idézet a Csongrád Megyei Tanácsa V.B. Művelődésügyi Osztályának fegyelmi bizottsága 1957. július 8-i határozatából: „Jelen volt a szovjet hősi emlékmű („Iván-szobor” – szerző) ledöntésénél, ahol tetszését a szobordöntés pillanatában tapssal juttatta kifejezésre”. Főbenjáró vétek, amit

csak tetézett a reformáció napján (bár attól függetlenül) elhangzott felszólalásával. Folytatva a fegyelmi bizottság határozatát: „Beigazolást nyert, hogy az 1956. október 31-i pedagógus gyűlésen felszólalt s ott a róla szóló káderjellemezés felolvasásával, ismertetésével igyekezett hatást elérni”. Ezzel a viszonyulásával „lényegében szembe került népi demokratikus társadalmi rendünkkel”. Az ítélet: *elbocsátás*. Az 1957–60 közötti évek szegedi, budapesti segédmunkáival teltek. Úgy tűnik, 1960-ban enyhült a légkör (Kádár János, tudtán kívül, megismétli Jézus példabeszédét: „Mert aki nincs ellenünk, mellettünk van” – Márk 9. 40.); ezt megítélésében Láng István is észleli: újra taníthatott előbb Algyőn, majd a vásárhelyi Szék utcai iskolában. 1964-ben léphetett be ismét a Grezsa Ferenc igazgatta Bethlen Gábor Gimnáziumba. Rehabilitálták-e valaha (vö. Hódmezővásárhelyi életrajzi lexikon, 2002.), nem tudom. De azt igen, hogy a város, a megye politikai vezetői (köztük volt tanítványa) nem felejtettek semmit, nem bocsátottak meg semmit. Csongrád megye talán legjobb magyartanára úgy fejezte be nagyhatású pedagógus pályáját, hogy a legszerényebb kitüntetést sem kaphatta meg. Nem az igazgatóján múltott. (Hogy tudott örülni, az MSZMP jóváhagyását már nem igénylő, Pedagógus Szolgálati Emlékéremnek; milyen kitüntető helyet kapott ez az igénytelen medál a vitrinjében...)

Feltételezem, hogy sokan emlékezünk Prakovszkyra, Mikszáth Kálmán „siket kovács”-ára, aki templomi éneklés közben váratlanul lövést „hallott”. „Tele volt a falu a mulatságos esettel..., *megmosolyogta* mindenki”. Bezzeg lehervadt a mosoly az arcokról, midőn napok múlva megérkezett a hír: a kovács Sándor fia, cs.kir. hadnagy – azzal a bizonyos istentisztelettel egy időben – Milánóban föbe lőtte magát.

Déjà vu-érzés kerít hatalmába, valahányszor az utolsó találkozásunk bizonyos momentumára gondolok. 1984–85 tele lehetett, már ágyban fekvő betegként fogadta látogatásunkat. Régi jó szokásunknak megfelelően meghánytuk-vetettük a világ dolgait, benne a világtörténelem első nagy proletárállamának helyzetét is. „Hidd el Peták – hangzott Láng István prófécija –, a Szovjetunió napjai meg vannak számlálva!”. Baráti társaságban jót mosolyogtunk a tanár úr – általunk naivnak tartott – jóslatán. Ki gondolta akkor (aki ezt állítja, füllent!), hogy egy évtizedet sem kell várni, s a Föld egyhatodán megszűnik a kommunista társadalom, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége („A nagy Oroszország kovácsolta frigy”) átadja helyét a Független Államok Közösségének (1991. december). Hét évvel Láng István jóvondolése után (no persze attól függetlenül) egyezmény mondja ki: „a Szovjetunió, mint a nemzetközi jog alanya és mint geopolitikai realitás, többé nem létezik”.

A mi régi, kaján somolygásunk is elhalt, átadva helyét az elismerés és meghatódottság őszinte kifejezésének.

6. A végzetesnek bizonyult betegségről az első jelzések 1981-ben tűntek fel leveleiben. „Most már csakugyan nem tudom, lesznek-e még valaha is egészséges. Legjobban talán akkor járhattam volna, ha a kórházban nem eszem és éhen halok” – írta 1981. december 15-én. A súlyos kór meglehetősen meggyötörte („még az ajatollahnak sem kívánom”), de nem menekülhetett az operáció elől sem. „Mostanában kevesebbszer ragadom meg a tollat – mentegődzött 1984. május 20-án írt levelében –, még mindig eléggé érzem az operáció utóhatását. Gyenge és fáradékony vagyok”.

Figyelmeztetésnek vette (talán üzenetként élte meg), hogy az 1980-as évek első felében sorra mentek el a kortársai, egykori kollégái. 1980. január 1-jén távozott körükből Sipka Sándor („a mi veszteségünknel a tietek csak azért nagyobb, mert a tietek jóval tovább tart”); 1984. április 17-én Tálasi István következett a szomorú sorban („Egy alkalommal például ő volt a medvetáncoltató és én a vásári medve egy színdarab epizód-jelenetében” – jutottak eszébe a hadifogságban töltött évek). 1984. július 10-én már csak emlékezhetett Tárkány Szűcs Ernőre („Sokat köszönhetek neki, 56 után ő volt, aki felkarolt és segítséget adott”); s ugyanezen év szeptemberében a gimnázium legendás könyvtárosára, Imolya Imrére („Szegény Inci, ő volt az utolsó olyan tanár, akinek még görög képesítése is volt”). Még 1980-ban, édesanyja temetése után írta: „Egyszerre nagyon-nagyon megöregedettnek kezdem érezni magamat” (1980. május 1.). Az elmúlás hangulata mindinkább hatalmába keríti: „Imolya Inci után, úgy látszik, én következem”. Idézett is egy hajdani versikét: „Klebelsberg elküldte névjegyét Bethlennek/ B.u.é.k. volt a szöveg ezen.../ Bethlen nem is sejti, hogy ez azt jelenti:/ Bethlen után én következem” (1984. október 27.). A levél dátuma mellett a későbbi ceruzás feljegyzésem: „Láng Stefi utolsó levele”.

1985. március 21-én hunyt el, a vásárhelyi Kincses temető fogadta be megfáradt, meggyötört testét. Sírján Kosztolányi Dezső verse emlékeztet arra, hogy itt egy irodalomtanár nyugszik:

*Ilyen az ember.
Egyedüli példány.
Nem élt belőle több
És most sem él,
S mint fán se nő
Egyforma két levél,
A nagy idő se lesz
Hozzá hasonló.*

Magyartanár volt, igazi magyar tanár.